

Innst. S. nr. 258

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra kommunalkomiteen

Dokument nr. 8:80 (2004-2005)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås og Karin Andersen om å endre reglene for spesialistkvoten slik at det blir lettere for kvalifisert arbeidskraft å arbeidsinnvandre fra land utenfor EØS-området

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre reglene ved innvilgelse av arbeidstillatelse til fagarbeidere og spesialister slik at kvalifiserte arbeidsinnvandrere kan få arbeids- og oppholdstillatelse for å søke arbeid i Norge i en nærmere fastsatt periode."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Ruth Stenersen og Anita Apeltun Sæle, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, viser til at kvoten for spesialister og fagarbeidere fra land utenfor EØS-området åpner for inntil 5 000 årlige arbeidsinnvandrere. Den fastsatte kvoten har imidlertid aldri blitt fylt opp, og nedgangen har vært størst de seneste år. Komiteen viser til at forslagsstillerne ønsker å endre kriteriene for spesialist- og fagarbeidsinnvandringskvoten slik at det blir utarbeidet et kriteriesystem lik

det kanadiske for kvoten på 5 000 spesialisttillatelser, som gjør at kvalifiserte arbeidsinnvandrere kan få arbeids- og oppholdstillatelse for å søke arbeid i Norge i en nærmere fastsatt periode.

Komiteen er kjent med at departementet for tiden arbeider med den kommende odelstingsproposisjonen om ny utlendingslov. Komiteen viser til at de kriterieordninger som forslagsstillerne peker på ble vurdert og omtalt i forslag til ny utlendingslov - NOU 2004:20. Komiteen viser til at utlendingslovutvalget ikke anbefalte de endringer som forslagsstillerne ønsker.

Komiteen kan ikke være enig i at gjeldende regelverk alene er årsaken til nedgangen i antall søknader innenfor spesialistkvoten. Komiteen vil peke på den økte tilgangen på arbeidskraft fra de nye EØS-landene. Komiteen vil videre vise til den innførte ordningen med jobbsøkervisum som medfører at utlendinger fra land utenfor EØS-området med spesialistkompetanse og arbeidsønske i Norge, kan få visum for å oppholde seg en periode i Norge for å søke arbeid. Komiteen vil bemerke at forslagsstillerne henviser til Canada. Komiteen mener det kan være vel verd å se til canadiske ordninger, men vil likevel påpeke at forholdene i Norge og Canada på en rekke områder er forskjellige og dermed ikke nødvendigvis sammenliknbare. Komiteen viser til brev fra kommunal- og regionalministeren datert 23. mai 2005 (vedlagt) der det fremgår at departementet mener at endrede kriterier for arbeidsinnvandringen bør sees i en mer helhetlig sammenheng og i forbindelse med den pågående gjennomgangen i forbindelse med odelstingsproposisjonen om ny utlendingslov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støtter dette og foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at norsk innvandringspolitikk er regulert.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 149 (2003-2004) om utvidelsen av EU, der disse medlemmer gikk inn for at arbeidsinnvandrere utenfor EØS-området må ha kompetanse det er særlig behov for her i landet. Disse medlemmer vil opprettholde dette kravet. Samtidig mener disse medlemmer at vi ikke må bidra til å tappe fattige land for verdifull arbeidskraft. Utvidelsen av antall EU-land har imidlertid muliggjort en arbeidsinnvandring i større omfang enn tidligere. Disse medlemmer er positive til den nye arbeidskraftinnvandringen som kommer som følge av EU-utvidelsen, og mener at arbeidsinnvandrerne må tilbys de samme lønns- og arbeidsvilkår som norske arbeidere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til to forhold som taler mot en tilslutning til forslaget fra representantene Heikki Holmås og Karin Andersen.

For det første er den innenlandske arbeidsledigheten i Norge fortsatt relativt høy, noe ikke minst Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tilsynelatende er bekymret over.

Disse medlemmer deler denne bekymringen og ser i denne situasjonen ingen grunn til å endre reglene med sikte på større arbeidsinnvandring.

For det andre vil disse medlemmer minne om at situasjonen på det norske arbeidsmarkedet gjennomgikk en til dels dramatisk endring etter EU-utvidelsen med ti nye land 1. mai 2004.

I forhold til folketallet er det intet land i Europa som har tatt i mot flere arbeidstakere fra de nye EU-land enn Norge. Som kjent trenger borgere av EU-land ikke oppholdstillatelse for å kunne ta arbeid i Norge. Derfor ser disse medlemmer intet poeng i å endre reglene for å kunne ta i mot enda flere utenlandske arbeidstakere på det nåværende tidspunkt.

På bakgrunn av det ovenstående finner disse medlemmer ikke å kunne støtte forslagsstillernes forslag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Regjeringen i fire år har hevdet at den er positiv til å gjøre det enklere å arbeidsinnvandre fra land utenfor EØS-området. Dette har imidlertid ikke blitt fulgt opp med konkret handling, noe som gjør at kvoten på opptil 5 000 spesialister i året ikke er blitt fylt opp. I 2002 fikk 1 667 innvilget slik arbeidstillatelse. I 2003 var det 1 126 og i 2004 var det kun 747.

Disse medlemmer mener spesialistbestemmelsene må gjøres mindre rigide. Mens det i dag er slik at arbeidstaker kan søke med bakgrunn i jobbtillbud eller få slik søknad fremmet av arbeidsgiver, bør et nytt regelverk gi muligheten for kompetent arbeidskraft til å komme til Norge og ha liknende mulighet til å søke arbeid som den EØS-borgere har i dag, for en nærmere fastsatt periode.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i Canada gis arbeidstillatelse til søkere, basert på et kriteriesystem der alder, tilknytning, utdanning, praksis og språkkunnskaper vektlegges. Søkere med kompetanse fra bransjer med mangel på arbeidskraft prioriteres i behandlingsskøen. Det forutsettes at arbeidssøkerne kan dokumentere at de er i stand til å ta vare på seg selv økonomisk i en periode på seks måneder.

Med utgangspunkt i de positive erfaringene fra Canada ønsker disse medlemmer å endre kriteriene for spesialist- og fagarbeidsinnvandringskvoten slik at det blir utarbeidet et kriteriesystem likt det canadiske for kvoten på 5 000 spesialisttillatelser, slik at kvalifiserte arbeidsinnvandrere har muligheten til å komme til Norge og søke om arbeid her.

Disse medlemmer vil peke på at Norge med en stadig aldrende befolkning, trolig vil ha behov for flere kompetente arbeidstakere til å utføre arbeidet det er behov for i samfunnet. En åpning for større arbeidsinnvandring vil også utvide friheten for borgere fra land utenfor EØS-området til å kunne reise og etablere seg i flere land i verden.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at kravet om norske lønns- og arbeidsvilkår fortsatt skal gjelde for de som innvilges slik tillatelse, og at ansvaret for tilsyn med dette påhviler Arbeidstilsynet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det kan gjøres langt mer for å hindre utstøting fra arbeidslivet og for å sikre flere arbeidsløse arbeid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det i tillegg bør åpnes for en endring i kriteriene for spesialistkvoten. Disse medlemmer vektlegger at flere arbeidsgivere har etterlyst forenklinger og en mer liberal praksis.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre reglene ved innvilgelse av arbeidstillatelse til fagarbeidere og spesialister, slik at kvalifiserte arbeidsinnvandrere kan få arbeids- og oppholdstillatelse for å søke arbeid i Norge i en nærmere fastsatt periode."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Stortinget ber Regjeringen endre reglene ved innvilgelse av arbeidstillatelse til fagarbeidere og spesialister, slik at kvalifiserte arbeidsinnvandrere kan få arbeids- og oppholdstillatelse for å søke arbeid i Norge i en nærmere fastsatt periode.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:80 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås og Karin Andersen om å endre reglene for spesialistkvoten slik at det blir lettere for kvalifisert arbeidskraft å arbeidsinnvandre fra land utenfor EØS-området - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 9. juni 2005

Magnhild Meltveit Kleppa
leder

Kari Lise Holberg
ordfører

Vedlegg

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 23. mai 2005

Svar på spørsmål om Dokument 8:80 (2004-2005) om å endre reglene for spesialkvoten slik at det blir lettere for kvalifisert arbeidskraft å arbeidsinnvandre fra land utenfor EØS-området

Jeg viser til kommunalkomiteens brev av 10. mai 2005, vedlagt Dokument nr. 8:80 (2004-2005), fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Heikki Holmås der det foreslås at Stortinget ber Regjeringen om å endre reglene om spesialistarbeidstillatelse slik at kvalifiserte arbeidsinnvandrere kan få arbeids- og oppholdstillatelse for å søke arbeid i Norge i en nærmere fastsatt periode.

Som begrunnelse for forslaget er det blant annet vist til den såkalte spesialistkvoten, og at det i de senere år har vært en gradvis nedgang i innvilgelser av spesialistarbeidstillatelser. Representantene ønsker at et nytt regelverk bør gi kompetent arbeidskraft mulighet til å komme til Norge å søke arbeid for en fastsatt periode, på liknende måte som EØS-borgere har i dag. Det er også vist til at Canada gir arbeidstillatelse til personer ut fra et kriteriesystem, og representantene har opplyst at de med utgangspunkt i de positive erfaringene fra Canada, ønsker at det utarbeides et lignende kriteriesystem slik at kvalifiserte arbeidstakere har muligheten til å komme til Norge og søke om arbeid. Det er ikke redegjort nærmere for hvilke positive erfaringer det her dreier seg om.

Jeg tillater meg innledningsvis å redegjøre for enkelte trekk ved gjeldende regelverk og det arbeidet som for tiden pågår i departementet, som forhåpentligvis vil sette ovennevnte problemstillinger inn i et større perspektiv. Det følger av gjeldende regler at spesialister og fagarbeidere fra land utenfor EØS-området, etter søknad kan få arbeidstillatelse i Norge, forutsatt at innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS-området ikke fortrenses. Innenfor den såkalte spesialistkvoten foretas det dog ingen individuell arbeidsmarkedsvurdering. For å tilrettelegge for at spesialister fra land utenfor EØS-området skal få arbeid i Norge er det innført en ordning med jobbsøkervisum. Ordningen medfører at utlendinger fra land utenfor EØS-området med spesialistkompetanse og arbeidsønske i Norge, kan få visum for å oppholde seg en periode i Norge for å søke arbeid.

I forslag til ny utlendingslov - NOU 2004:20, er kriterieordninger som vist til i forslaget, omtalt og vurdert nærmere. Utvalget foreslår imidlertid ikke innføring av slike bestemmelser i ny utlendingslov, blant annet fordi man tror at gevinsten ved dette ikke står i forhold til den økte kompleksiteten dette innebærer ved behandlingen av søknadene. Som kjent arbeider departementet for tiden med den kommende odelstingsproposisjon om ny utlendingslov.

Det er mot dette bakteppet at forslaget fra representantene må vurderes. Siden dagens regelverk gir anledning til utstedelse av såkalt jobbsøkervisum med påfølgende

gende innreiserett og tidsbegrenset tillatelse til opphold i landet for å søke arbeid, så savner jeg en nærmere redegjørelse for hvilke endringer i regelverket som representantene faktisk ønsker seg. Dette også fordi jeg finner grunn til å stille spørsmål ved om mangler ved regelverket er årsaken til at det har vært en reduksjon i antall utstedelser av spesialistarbeidstillatelser. Etter min mening er det, som det vil fremgå, mye som tyder på at reduksjonen skyldes andre forhold.

Forslagsstillerne har tatt utgangspunkt i blant annet et kriteriesystem for å foreslå regelverksendringer som er ment å gi spesialister muligheten til å komme til Norge for å søke om arbeid. Til dette vil jeg bemerke at vi som nevnt allerede har regler om jobbsøkervisum. Kriteriesystemet som det er vist til, er for øvrig et system for regulering av arbeidsinnvandringen som sådan. Systemet er således ikke et instrument hvis fremste formål er å gi utenlandske spesialister mulighet til kun et tidsbegrenset opphold i et land som arbeidssøkende. Innføringen av et såkalt kriteriesystem som forslagsstillerne har vist til, ville derfor medføre endringer hvis konsekvenser er mer vidtrekkende enn kun å gi arbeidssøkende spesialister en rett til å komme i en nærmere fastsatt periode til landet som arbeidssøkende. En slik endring vil dermed kreve mer helhetlige regelverksendringer - og vurderinger. Det er ikke med dette sagt at et kriteriesystem nødvendigvis er uinteressant å trekke veksler på eller ta lærdom av, men eventuelle vurderinger bør gjøres som ledd i den pågående prosessen med utarbeidelse av odelstingsproposisjon om ny utlendingslov.

Etter mitt syn kan reduksjonen i utstedelser av spesialiststillatelser best forklares på andre måter enn ved mangler ved selve regelverket. Opplysninger innhentet fra arbeidsdirektoratet viser at norske arbeidsgivere for tiden har relativt god tilgang på så vel innenlands spesialistarbeidskraft som spesialistarbeidskraft fra EØS-området, og bedre tilgang enn hva som var tilfellet da kvoteordningen ble innført i 2002. Til dette kommer at en vesentlig andel av spesialistarbeidstillatelsene tidligere ble gitt til borgere av de nye EU-landene, som nå ikke lenger er avhengig av spesialistarbeidstillatelse for å arbeide i Norge. Det fremgår av Utlendingsdirektoratets siste halvårsrapport at det i forhold til forrige periode har vært en nedgang i antall mottatte søknader om arbeidstillatelser (generelt) med ca. 35%, og nedgangen er forklart med at borgere av de nye EU-landene behandles etter overgangsreglene. Etter mitt syn er det disse forholdene, og ikke mangler ved selve regelverket, som best forklarer reduksjonen i antall utstedte spesialistarbeidstillatelser. Det er derfor vanskelig å tro at regelendringer som foreslått i seg selv vil medføre nevneverdig økning av kvalifisert arbeidskraft fra land utenfor EØS-området.

Departementet arbeider for øvrig kontinuerlig med å sikre at arbeidsinnvandringen samsvarer med gjel-

dende politiske målsettinger. Blant annet ble det i januar 2005 avholdt et møte om arbeidsinnvandring der ulike myndighetsorganer og andre aktører, derunder LO og NHO, var representert. Der ble ikke påpekt klare mangler ved regelverket som sådan, men

viktigheten av et fleksibelt og smidig regelverk ble fremhevet. Dette er forhold som departementet i samarbeid med Utlendingsdirektoratet for tiden arbeider med å legge til rette for.

